

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

§. 33. De bonis traditis in villa Budinifeld in pago Logne, et villa Ambrichi in pago Hessi-Saxonico, nec non de villis, ad pagos Loginiacgowe, Logne, et Hessi-Saxonicum et Franconicum spectantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

re et filiis et in *biueran* (r) mansum unum et hominem cum uxore et filiis testef rainuerc marcobodu gichi esic aldmer eddic balding brunger uuilhelm.

guber-
nante
Corbe-
iam Wa-
rino.

§. 32.

Tradidit theodhardus in pago *huuetigo* (s) in uilla nuncupante *bracu* (t) mansos duos cum filiis testef oio hauuard helmulfus ico adedger heriuuard.

§. 33.

Tradidit folcbold pro patre suo hildiboldo quiddid habuit in uilla nuncupante *budinifeld* in pago *logne* (u) similiter quiddid habuit in uilla

am-

pagus *Auga* reperiebatur, in praesens inuenitur, cuius nomen quandam similitudinem cum villa nostra habet. Quodsi autem ex nobis rescire desideras, quoniam in loco haec villa olim steterit, tunc negamus, illud nos certo scire. Diu sane nos vexasse hanc villam, noctesque atque dies in situm eiusdem nos studiose inquisiuisse fatemur. Sed, oleum atque operam nos perdidisse, negare non possumus. Tandem in mentem venit locus quidam, non procul a vico Luchteringen ad Wiseram obuius, qui appellatur *Haglbeck* seu *Hekelbeck*, qui nobis suspicionem attulit, quondam ibidem villam *Haslbechi* existisse.

- (r) Villam *Biueran* quoque spectasse ad pagum *Auga*, refert Saracho abbas in suo *Registro*. Nullum itaque dubium erit, intelligi, oppidulum *Beuren*, olim in comitatu Euersteinensi, hodie autem in ducatu Brunluicensi situm ad fluuium dictum *die Beuer*, qui inter oppidum *Holtzmindam* et praefecturam *Forst* influit *Wiseram*. Cum autem hic locus, aequae ac villa *Haslbechi*, iaceat cis *Wiseram*, inde patescit, pagum *Auga* quondam in vtraque *Vifurgis* ripa existisse. Mansum, quem *Redman* in villa *Biueran* tradidit ecclesiae Corbeiensis, ab eadem ecclesia quondam domini, *de Frencken* dicti, in feudo tenere, iam habent generosissimi nobilesque viri *de Haken*, in vico *Ohren*, haud procul ab vrbe *Hamela* sito, habitantes.
- (s) De pago *Huuetigo*, quondam in comitatu Pymontano et ditone Swalenbergenfi reperiundo, vide supra §. 3. not. (c)
- (t) *Bracu* (non *Bracii*, qui error tythotheta est in *Originibus Pymont.* p. 4.) olim erat vnum *Vorewerck*, spectans ad villam *Liuthi*, seu *Alten Lude*, hodie desolatam, quam caue ne confundas cum oppido *Lude*, iter dimidiae horae sito ab acidulis Pymontanis.
- (u) Situm villae *Budinifeld* exploraturis prius in situm pagi *Logne* inquirendum est. Primo autem hunc pagum probe discernendum esse censemus a pago *Loingo*, qui existit in Frisia orientali, de quo egimus supra §. 8, deinde a pago *Loingo*, in terris ducatus Lunenburgici obuiis, et denique a pago *Logingaba* seu *Lognacogwe* in Hassia ad fluuium *Logana*, hodie dictum *die Labne*. Passim huius vicini pagi meminere Traditiones Fuldenfes. Id a scopo nostro non alienum esse videtur, si villas, in illis pagis olim conspicuas, ordine qualicumque enumerauerimus. Tradidit scilicet anno 821 *Waltrata*, *Adriani* vidua relicta, in pago, qui dicitur inferior *Lognabi*, quiddid visa est habere in *Feldum*, in *Wilare*, in *Barnbehibu*, in *Setim*, et vnum *bisang* in littore *Huuilinu* et in marcu villarum *Setim* et *Feldum* quaedam mancipia, testante Corpore *Trad. Fuld. S. bannati* p. 133. seq. Anno 824 *Waltrat* (probabilissime eadem femina) et Voto tradunt in pago, qui dicitur inferior *Lognabi*, in *Feldum*, in *Wilare*, in *Barnbebbiu*, in *Setin*, et vnum *bisang* in litore *Vulnii*, in marcu villarum *Setum* et *Feldum* quiddid visi sunt habere l. c. p. 145. Porro anno 831 pago *Logenabe* tribuitur villa *Sualbach*, in qua quondam viri nobiles *Appo* et *Suiker* commorati bona quaedam Fuldenfi monasterio tradidisse dicuntur p. 161. seq. Anno 912 *Cbuonradus* rex praefato illi monasterio ob preces intercedentes genitricis suae *Glimuoda* quasdam res iuris sui et paterne hereditatis in pago, *Hustin* dicto, et in comitatu *Badonis* sitas, id est, curtem *Dribura* nuncupatam cum curtilibus atque omnibus appenditiis ea ratione in proprium donauit, ut praefata genitrix sua a monasterio Fuldenfi in pago, *LOGNACOGWE* appellato, in comitatu *Ortonis* fratris sui, loca, qua vocantur *Mittiu*, *Altin*.

De villa
Biueran.

De pago
Hueti-
go.
De villa
Bracu.

De villa
Bunifeld,
et pago
Logne.

Ab anno
826 vique
853 im-
perante
Hludo-
uico et

*Altinchiricha, Mestinesbusa, Linna et Niuunchiribba cum omnibus, ad eadem loca peruenientibus, ad dies vite sue e contra in proprietatem accipiat, et post vite sue discessum in ius et dominium eiusdem canonicis redeant, testantibus litteris Chaonradi I regis l. c. p. 227. Teste Ebirhardo monacho Fuldensi l. c. p. 305. spectarunt ad pagum Logenabe, Logenabegecoe, Blidenstat, Salaba, Lundorf, Saltzbutine, Loab et Roda, item Walchedorfe, Megeratesheim, et Wolemare, nec non Rodobusum super fluium, qui dicitur Amana, item locus Blidenstadt, qui est super ripam fluminis Amana, Holzbusen, Asfaltre, Seleheim, et mont, qui dicitur Hagenberc, Zegemonden, Westerst, Nezzaba, Vfleida, Bora, Suuigi, Witmane, Rudingebab, item loca Rostorf, Holbus, Brettenbrunnen, Hobeim, Sibenbrunnen super ripam fluminis, quod dicitur Antrafa, sita. In his autem locis bona tradiderunt ecclesie Fuldensi Argoz eiusque coniux Lipgart, Adelburch, Bidane, Rodun, Argoz comes et coniux eius Liubire, atque Altrat. Tandem, eodem referente Ebirhardo p. 306. et 307, erat in prouincia Logane *Sigibab*, in pago *Logenabe* et in comitatu Herimanni *Erbenbusen*, et in pago *Logenabe* *Abbenbrunnen*, in quibus Antrat, Graman et Guto bona possederunt, inter quae fortasse villa *Erbenhusen*, quippe in comitatu Herimanni et in pago *Logenabe* sita, referenda est ad pagum *Logne* in principatu Gottingensi, eademque villa est, quam infra appellabimus *Eriscn*. Haec non procul ab Adelipsen vico existit. Hisce omnibus addenda est villa *Cinzmbab*, in pago *Logene* posita, in qua Hacho quidquid proprietatis habuit, tradidit ecclesie Fuldensi, eodem Ebirhardo teste p. 307. n. 44.*

Pagus Logne, cuius haec nostra traditio meminit, sine dubio nomen accepit a flumine *Loine*, seu *Leina*, quo nomine nostra antiquissima et recentiora diplomata hoc flumen expriment, hodie dicto *die Leine*, de quo Joan. Joachim. Schüsler, doctissimus scholae Einbeccensis rector, ante aliquot annos quadam programmata publicauit, quae vt vno volumine edantur, optamus. *Leinographiam* idem postea contexit, diplomatibus copiosissimis referentem et J. C. Harenbergii Praepositi praefatione, qua potamotheologia exhibetur, instructam, propediem euulgandam. Quod scriptum multis instillabit cupiditatem de aliis Saxoniae nostrae et Germaniae fluminibus aliquid consimile tentandi.

Fluuius *Leina* in vico *Leinfelde* intra *Eichsfeldiam* primordium capit, et inde per principatus *Gottingensis*, episcopatus *Hildesheimensis*, atque Electoratus *Hannouerani* terras tandem intra Ducatus *Luneburgici* oras influit *Aleram*. Queritur vero, quenam harum regio a progenitoribus nostris *pagus Logne* denominata fuerit. Aequum et luculentum est, facem heic praeferre diplomata. Annotandum autem, diplomata hucusque edita non vna ratione hunc pagum efferre.

Nostra protographa diplomata et documenta chartacea hunc pagum modo *Langne*, modo *Logi*, modo *Logni* et modo *Logne*, appellant. Aliorum denominationes iam non diiudicabimus, certo haud scientes, an illae cum originalibus diplomatis accurate conueniant, nec ne. Alii enim *Lagni*, alii *Lochne*, alii *Lacne*, alii *Lainegba*, alii *Loinge*, alii *Lacni*, alii *Loghne* legunt.

Villas huius pagi multas annotauimus. Infra praeterea plures producemus, quas hic adducere nolumus. Qui volet, in eas ope indicis facile incidere poterit. Ere autem erit, villas, ad pagum nostrum referendas, secundum alphabeti seriem, additis annis, quibus vnumquodque diploma exaratum est, collocare.

Primam villam nominat S. Bernwardus *Bredinbiche* ad annum 1022, caesar autem Henricus locum adpellauit eodem anno *Bredentche*. Vterque asserit, eandem existisse in comitatu Herimanni. Videtur nullus alius subesse vicus, atque *Bremcke*, locus nobilis diocesis *Gleichen*, ad dominos, de *Vslaria* cognominatos, iam dudum referri solitus.

2) *Bergotesbusen* seu *Beringotesbusen* anno 1022 memoratur in villarum numero et quidem in comitatu seu praefectura eiusdem comitis Herimanni. Probabiliter facimus iudicium, rati, designatam fuisse villam *Beniebusen*, in eadem diocesi sitam, atque ad eisdem dynastam de *Vsler* referendam. Sin haec tibi displicet, delige locum *Barliesen*, in dynastia *Juhnde* intra principatum *Gottingensem* spectabilem.

3) Existit anno 834 in ducatu Saxoniae *Budinesuelt* iuxta fluium *Wiserae* intra pagum *Logi*, testante autographo diplomate imperatoris *Hludouici*. Hunc eundem locum fuisse putamus, ac illum, qui in hoc §. 33. appellatur *Bunifeld*, con-

conspicuus in pago Logne, quique nullus alius esse poterit, ac oppidum Bodenfelde, intra principatum Göttingensem intra præfecturam Niennouerensem adiacens Vifurgi.

- 4) *Dransfelt* anno 1022 in comitatu Herimanni erat. Nostra ætate nominatur locus Dransfeld, ac præfecturæ Mundenfis oppidis adtribuitur.
- 5) *Erpeffum* æque positum fuit in comitatu Herimanni comitis. Ita enim auctor Vitæ Meinwerici, episcopi Paderbornensis T. I. Leibn. p. 835. num. 55. *Quidam item vir, nomine Hathamarus, diuina inspiratione commotus, quicquid proprietatis habuit in Erpeffum in pago Lachni et in comitatu Herimanni comitis, cum favore matris suæ Bezzulan, heredis iustissime, eo tenore in proprietatem ecclesiæ tradidit, ut sibi soli, quamdiu superster esset, omni anno de episcopali substantia III talenta darentur.* Intelligitur procul dubio vicus *Erpsen* in principatu Göttingensi, ad ditionem dominorum, de *Adelipfen* dictorum, referendus.
- 6) *Erbelleuebuson* anno 990 in pago Lochne atque in comitatu Herimanni comitis, teste diplomate in celeb. Harenbergii *Histor. Ganderisheim*, p. 625. memoratum, esse poterit vel *Edelersbusen*, villa desolata, cuius meminit Jo. Lertznerus in *Chronico Dassel*. Lib. VII. p. 128, 129, et 131. vel *Adelipfen*, anno 1289 appellata *Adeleuesen*, olim vero dicta *Adeleuesen*.
- 7) *Gardnebiki* anno 1032 in pago Lachni et in comitatu Herimanni fuit posita. An indicatur Gardelbic, cuius anno 1093 mentionem iniecit diploma fundationis monasterii Bursfeldensis? aut Gladebeck in præfectura Harste?
- 8) *Gemmet*, anno 970 in comitatu Bernonis comitis, erit Gimmel seu Gimte ad Wiseram, præfecturæ Mundenfis in principatu Göttingensi locus, vulgo *Jimte*.
- 9) *Hattichebuson*, anno 990 in comitatu Herimanni, erit *Hetgersbusen* in eodem principatu, sub præfectura Harste adquietens.
- 10) *Hemlion* anno 835 erat in Angrariis in Logni, et anno 943 *Hemli* in pago Langne, vti testantur duo originalia diplomata Ludouiciana, quorum alterum est imperatoris atque alterum regis Hludouici. Designatur sine vilo dubio vicus *Hemelen*, adiectus ad Wiseram intra præfecturam Münden. Et simul patet e diplomate cesaris, pertinuisse pagum Logni ad Angariam seu Saxoniam mediam, ex parte ad minimum.
- 11) *Hese*, vti legit diploma S. Bernwardi, seu *Yhese*, vti habet Charta Heinrici II, erat anno 1022 in præfectura comitis Herimanni. Procul dubio indicatur vel *obern* vel *niedern Jese*, non procul ab vrbe Göttinga.
- 12) Ad hunc pagum quoque spectasse palatium regium *Grona*, nemo negare poterit. Illud enim vndique villis, ad pagum Logne relatis, cinctum est. Nostra illud appellatur ætate *Borg-Grone*, et est intra præfecturam Münden. De quo alio tempore pluribus disserere libet.
- 13) *Huinadal*, anno 1032 in pago Lachni et in comitatu Herimanni comitis sita, an *Haubenthal* non procul a castro Berlebsch, an Heifendal, villa desolata in præfectura Münden, designetur, anceps est coniectura.
- 14) et 15) *Lengede* et *Lengede*, seu, vti habet diploma Heinrici S. *Lengide* et *Lengide* anno 1022 in præfectura Herimanni comitis, erunt *Grossen* et *Kleinen Lengede* intra præfecturam Niedeck Principatus Calenbergici eiusque Göttingensis.
- 16) *Lengleron* sita erat anno 990 in pago Lochne et comitatu Herimanni comitis, anno 1022 *Langlere* et *Laclere* appellata, et in præfectura comitis Herimanni. *Lenglern* in præfectura Harste hic venit in censum.
- 17) *Ltudingebuson*, anno 990 in comitatu Herimanni comitis sita, probabilissime est *Lodingsen* in Adelipfensi tractu iudiciali.
- 18) *Ludolfesbusen*, anno 1032 in pagi Lachni et in comitatu Herimanni comitis sita villa, *Ludolfshausen* in præfectura Friedland.
- 19) *Manisi* ad annum 990 commemoratur. Hæc est villa *Meinsen* intra præfecturam Brackenberg.
- 20) *Molduggauel*, anno 1032 in comitatu comitis Herimanni posita villa, erit *Mollensfelde* in eadem præfectura.
- 21) *Peranbuson*, anno 990 in comitatu Herimanni comitis sita, est *Parnsen* in principatu Göttingensi, præfecturæ Harste adnumerata.
- 22) *Roderesbuson*, a. 990 in comitis Herimanni comitatu conspicua, erit probabilissime vicus *Rodersbusen*, cuius meminit Leuckfeld in *Antiquit. Katlenburg*. p. 41. 49. 61. et 65.

gubernante
Corbeiam
Warrino.

Ab anno
826 usque
853 im-
perante
Hudo-
uico et

23) *Redoluesbusen* et

24) *Rodoluesbusen*, villa, erant anno 1022 sita in praefectura comitis Herimanni. Quinam vero intelligantur vici, dubio haud vacat. Quondam reperiebantur intra praefecturam Moringen *Radolsbusen*, *Reddersen* et *Reinsen*, quae hodie sunt desolatae. *Radolsbusen* autem adhuc aliqua superest in principatu Göttingensi et praefecturae domicilium est, intra quam etiam inuenitur *Reinholdsbusen* seu *Rendersbusen*. *Reinhausen* erat olim monasterium, hodie praefectura in eodem principatu, ad quam spectant Lichtenhagen et Ischenrode. *Rekersbusen* refertur ad praefecturam Friedland, et *Retmersbusen* ad Dominum Baronem Carolum de Görtz in Wrisberg. *Reinoldshof* autem hodie visitur in praefectura Friedland, olim monasterio Weende contributa.

25) *Salta* anno 937 in pago *Lainga* et in comitatu Luidgeri comitis, *Saltowe* anno 1059 in pago *Loinge*, obuia, videri posset fuisse *Salz der Hellen* in ducatu Grubenhagenico; sed cum ea in regione fuerit pagus Suilbergi, hunc vicum ex hoc catalogo plane expungendum, et per *Salta*, locum in comitatu Luidgeri positum, *Soltaw* vicum in ducatu Lunenburgico situm intelligendum esse, censemus. Eadem enim in regione ad *Soltaw* quoque pagus *Loingo* erat.

26) *Schitun*, villa anno 1046 in pxgo *Lochne* obuia, erit vel *Ober-* vel *Nieder-Scheden*, non procul ab oppido Münden visenda.

27) *Suen* villa, anno 1022 in praefectura comitis Herimanni sita, fuisse videtur vel maior vel minor *Schneen*, intra praefecturam Friedland deprehendenda.

28) *Suecbusen* seu *Sueghusen*, a. 1022. memorata in comitatu Herimanni, videtur eadem esse villa, in qua monasterium Reinhusanum quondam bona quaedam habebat.

29) *Sulbichi*, anno 835 in Angrariis et in Logni, erit *Sulhek*, *Sälpe*, cuius ecclesia spectat ad ecclesiasten vici Stockheim, intra praefecturam Grubenhagen ad Leinam siti. Cum autem ipse vicus Stockheim referatur ad pagum Suilbergi, in ea ipsa regione sunt termini pagorum Suilbergi et Logni quaerendi. Caue autem, ne villam *Sulbichi*, sitam in pago Logni, confundas cum duabus villis *Sulbeke* et *Sulbechi*, in pago *Auga* sitis, quae, ut infra videbimus, desolatae sunt.

30) *Thimarda* et *Timertba* erat anno 1022 in praefectura comitis Herimanni obuia. Probabilissime, vicum *Dimerden*, ad fluuium *Garte* sub praefectura Friedland positum, denotari, iudicamus.

31) *Walesbusen* villa anno 1022 in eadem praefectura Herimanni comitis erat. *Wahlshausen*, ad fluuium *Schulme* non procul ab oppido *Vslar* adiacens, locum hic sibi vindicat.

32) *Winitbe* villa, que fuit a. 1022 in eiusdem comitis Herimanni praefectura, est *Weende*, iter vnus horae ab vrbe *Gotinga* versus septentriones disiuncta.

33) *Wimerbusen*, eodem anno obuia in praefectura Herimanni, appellatur eodem anno in litteris *Heinrici II* Caesaris *Wimeresbusen*. An designatur *Willenten*? An *Wienhusen* in praefectura *Vslar*?

34) *Wimthusen* villa fuit a. 1022 in comitatu. Haec est villa desolata, olim sita in saltu *Sollingano* ac in loco, dicto *das Wintfeld* intra praefecturam *Nienover*. Confer §. 5. not. (k).

35) *Wimerbusen* seu *Wimeresbusen*, anno 1022 memorata, in praefectura comitis Herimanni *Wiersbusen* intra praefecturam Mündensem esse videtur.

36) *Wizzeresbusen*, in pago *Logni* anno 990 sita, *Wiersbusen* in diocesi iudiciali *Jühnde*, dominis liberis baronibus *de Groten* obnoxia et subiecta.

37) *Wolcamerbusen*, a. 997 memorata, est *Volkmersbusen*, non procul a vico *Gumbte* ad *Wiseram* intra praefecturam Münden sita, et denique

38) *Wosthelmerbusen*, anno 1022 in praefectura comitis Herimanni, videtur esse vel *Wolmershusen* in iudiciali diocesi *Gleichen*, vel *Wolbrechtsbusen* in dynastia *Harenberg*. Posterior inter desolatas recensenda est villas.

Totidem villae, quot haecenus recensuimus, reperiuntur quoque in Traditionibus nostris. En haec: 1) *Aetwerlan* 2) *Alieresbus* 3) *Aschem* 4) *Bilugesbusen*, 5) *Budinifeld*, 6) *Bulibem*, 7) *Eilfeshusen*, 8) *Erperbus*, 9) *Gadersbus*, 10) *Gelighus*, 11) *Guddingun*, 12) *Hagersheim*, 13) *Herfisi*, 14) *Hiadonofon*, 13) *Hessebehirithi*, 14) *Hiddesbus*, 15) *Husleri*, 16) *Lengithi*, 17) *Liammannerbus*, 18) *Ludulfinbus*, 19) *Northgu*, 20) *Odighus*, 21) *Olenbus*, 22) *Ossentborpe*, 23) *Sneutithi*, 24) *Sneuidi* 25) *Marca Sneuidi*, 26) *Steinanebeke*, 27) *Steynbem*, 28) *Reinholdesbus*, 29) *Valabus*, 30) *Vffenbus*, 31) *Wigbeke*, 32) *Wegballidi*, 33) *Wig-*

ambrichi in pago hessi (v). testel offic haletdag heui gherhard aldmer anulo uuulfger bauo. gubernante Corbeiam Warino.

§. 34.

33) *Wigredeshur*, 34) *Winadabus*, 35) *Wuringereshusun*, 36) *Wynithun*, et 37) *Assapa*, de quibus infra pluribus. Neminem ergo negare posse censemus, pagum Logne quondam existisse in principatu Gottingensi.

(v) *Pagum Hessi* non procul a villa Budinifeld, inserta pago Logne, abfuisse, probabile est. Idem enim *Folboldus* qui bona sua in Budinifeld tradidit, donauit etiam, quidquid habuit, ecclesie Corbeiensis in villa *Ambrichi*, ad *pagum Hessi* relata. Quilibet autem facillime perspicere poterit, nullam regionem superesse in principatu Gottingensi ad collocandum ibi pagum predictum *Hessi*. Conscendamus ergo nauem, qua transportemur in alteram fluminis Visurgis ripam, et inuestigemus, an ibi pagum *Hessi* inuenire queamus. Agedum, nauis feliciter transuecti, in alio territorio sumus, in terris Landgrauatus Hassia. Heic vero aliud habemus flumen obtium, quod ab omnibus, qui hasce regiones incolunt, non Deimela, uti Tabulae geographicae Ducatus Brunsvicensis Jo. Bapt. Homanni, atque alii, illud appellant, sed *Dimola*, teutonice *die Dimel*, nominatur. Hic autem idem est fluuius, in cuius utraque ripa pagum nostrum *Hessi* existisse, putamus.

Prius vero quam illud ostendimus, necesse est, ut pagum nostrum *Hessi* probe fecernamus ab alio pago, qui eodem nomine *Hessi* a veteribus insignitus fuit. Duplex enim pagus *Hessi* existit, scilicet *pagus Hessi Saxonicus* et *pagus Hessi Franconicus*. Ille ad fluuium *Dimolam*, hic autem ad flumen *Adranam*, hodie dictum *die Eder*, viscitur. Hanc distinctionem solido niti fundamento, comprobant *Annales Rerum Francorum*, comprobant diplomata Caesarum, et comprobant *Registrum B. et P. A. C.* diligentissimi Corbeiensis abbatis *Sarachonis*. De *pago Hessi Francnico* Poeta Saxo, quem monachum Corbeiensem fuisse e *Chronico nostro* Mfeto didicimus, quemque Leibnitius *Tom. I. Scriptum Rerum Brunsvicensium* publici iuris fecit, p. 123, ad annum 774 ita cecinit:

*Tales Italicis dum res agerentur in oris,
Saxones sibi contiguos inuadere fines
ausi, FRANCORVM PAGVM, qui dicitur HASSI,
praedantur, flammisque simul populantur et armis,
quos animauit ad hoc longinqua profectio regis,
credentes ulciscendi sibi tunc fore tempus,
damna prius per eum qui maxima susinere,
qui tamen usque locum, qui Fridesblar vocitatur
progressi, quandam cupierunt tradere flammis
ecclesiam, quam sacrauit Bonifacius illic
martyr et antistes Christo dilectus in aevum.
Hoc frustra nisos facinus complere nefandum,
inuaste subito terror diuinitus ingens,
atque fuga turpi trepidos repedare coegit
ad patriam, quos non hostes, non arma fugarunt.*

Regionem, sitam ad fluuium *Adernam*, insignitam esse nomine *Pagi Hassiorum*, discimus ex *Eginhardi Annalibus Rerum Francorum*, quippe qui ad annum 778 p. 150. ita scripsit: *Quorum (Saxonum) vestigia secuti, qui a rege missi fuerunt (Alemanni et Franci), IN PAGO HASSIORVM SVPER FLVIVM ADERNAM iter agentes repererunt: eosque statim in ipso fluminis vado adorti, tanta strage ceciderunt, ut ex ingenti multitudine ipsorum vix pauci domum fugiendo peruenisse dicantur.*

De pago autem *Hesse Saxonico* loquuntur sequentes imperatoris *Heinrici* litterae, in quibus Caesar monasterio *S. Benedicti*, vulgo dicto *Abdinghov*, in suburbio ciuitatis *Paderbornae* sito, confirmat bona, ad villam *Nedere in pago Hesse Saxonico* sita, quasque e manuscripto addere libet. En illas:

In nomine sce et indiuidue trinitatis *Heinricus* dei gratia romanorum impator augustus. generalis Xpi fidelium nouerit industria aliud in homine esse quod regere ualeat tanquam uir aliud tanquam femina quod

Ab anno
826 usque
853 im-
perante
Hludo-
uico et

regatur. hac contemplatione interiori uigilantes et exteriori quasi obdormiscentes diuini amoris respectu et dilectissime femine siue coniugis nre *cunigunde* scilicet imperatricis auguste interuentu ecclesie noue quam in honore scē marie omniumq. scōrum uenerabilis epūf meginuercus in occidentali parte Paterbrunnensis suburbii dedicatione consummando construxit predium tale proprietariū quale quidam redialdus nomine legaliter et capitulariter ad nras manus imperiales hereditauit *in pago hesse Saxonico in comitatu herimanni comitis* in uilla *nedere* nominata cum mancipiis utriusq. sexus areis pratis pascuis aquis aquarumq. decursibus piscationibus molendinis siluis uenationibus et omnibus appendiciis cunctisq. qualicunq. modo nominari possunt utensilibus eodemq. tenore ut fratres eiusdem monasterii Xpō concordia caritatis sub regula scī benedicti famulantes proprietario iure potestatiue illud habeant atq. possideant. Et ut hec traditio nre liberalitatis stabilis et inconuulsa permaneat. hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillo nro subterbullari iussimus.

Signum domni
Heinrici

inuietissimi romano-
rum imperatoris
augusti.

Guntherius cancellarius uice erkanbaldi archicapellani notauit.

Actum liezgo. data VI idus iulii indict. XV anno dominice incarnationis. M. XVII. anno uero domni Heinrici scēdi regnantis XVI. imperii III.

Quemnam terminum uterque habuerit pagus, e documentis chartarum veterum nobis est discendum. Villam *Wulfisfangar* limitem fuisse utriusque pagi, collegimus e diplomate Caroli M. In eo enim ita loquitur Caesar: *Venit Hiddi ad villam, cuius est uocabulum uuluisanger, quam tunc temporis Franci et Saxones pariter inhabitare uidebantur, cupiens ibi manere, sed minime potuit, tunc pergens ad locum, qui dicitur hauucabrunno inter uuiseraa et Fuldaa occupauit sibi partem quandam de silua, quae uocatur bocchonia.* Heic tradit imperator, Francos et Saxones villam *Wulfisfangar* pariter incoluisse. Id ideo factum fuisse uiderur, quod commixti ibi habitauerunt, nec termini ea in regione tam accurate, uti sit hodie, eo tempore fuerant distincti. Affirmandum itaque esse arbitramur, utriusque pagi *Hessi*, tam *Saxonici* quam *Franconici*, terminum constituendum esse in regione uillae *Wulfisfangar*, quam ab urbe *Casselis* non longe abesse, habemus compertum. Nullus autem non uider, hoc solum intelligendum esse de limite pagi *Hessi Saxonici* uersus meridiem. Orientem uersus *pagus Hessi Saxonicus* conterminus erat *pago Logne*. Uersus occidentem urbs *Geismaria*, quippe qua, testante *Otilonis Vita S. Bonifacii*, in *metis*, id est, terminis *Hessorum* posita erat, pagi nostri terminus fuisse uiderur. Uersus septentriones autem *pagus Hessi Saxonicus* contiguus erat *pago Netga* seu *Nithega*, id quod infra planius erit edisserendum.

Ex nullo autem auctore terminum utriusque pagi melius discere poteris, quam ex Traditionibus nostris et *Sarachonis Registro* B. et P. A. C. Ille enim accurate indicat, quanam uilla ad *pagum Hessi Saxonicum*, et quanam ad *pagum Hessi Franconicum*, spectauerint. Quibus accurate distinctis iudicium ferri poterit de reliquis, quae generatim tantum traduntur ad *pagum Hessi* relate fuisse. Audiamus ergo primum nomina uillarum, ad *pagum Hessi Saxonicum* spectantium. Ha sunt sequentes:

1) *Adal-*

- 1) *Adalmandingawertbien* villa in tradit. nostris occurrit §. 295. Eius vero situs adhuc latet in obscuro. gubernante Corbeiam Warino.
- 2) *Ambrichti* §. 133. memorata, hodie dicitur *Emmerke* seu *Ammerke*, in episcopatu Paderbornensi non procul ab oppidulo Borgentrik sita.
- 3) *Bernhalesbus* villa §. 330. memoratur. An vero intelligendus sit vicus Borkhufen seu *Bornkbusen* in eiusdem episcopatus terris non procul ab oppido Borcholte, seu *Bernicbusen* in Landgraviatus Hassiæ tractu, spectans ad castrum Malsburg, definire non audemus.
- 4) *Beuerbeke* §. 329. vel *Beuerbiki* §. 372. olim existit ad syluam Reinhardswald in Landgraviatu Hassiæ.
- 5) *Buria* §. 103. *Burium* §. 326 et 349, hodie dicta *Holtz-Büren* ad syluam Reinhardswald in eodem Landgraviatu, non procul ab oppido Drengelborg disiuncta, est villa.
- 6) *Dalbus* §. 321. hodie adpellatur *Dalbusen*, iacetque in Paderbornensis episcopatus tractu intra dominium Defenberg.
- 7) *Desburg* §. 215. est nostra ætate dictum *Dasborg*, ad radices castri Defenberg in eodem Paderbornensis episcopatus territorio obuium.
- 8) *Franconbus* villa memoratur §. 180. et 247. Locus olim non procul a monasterio Hardehufano in eadem dicecesi Paderbornensi existit, dudum euersus.
- 9) *Fridwardighus* §. 456. Locus *Frederinghusen*, intra principis Waldeccensis terras, præfecturæ Arolsen accensetur.
- 10) *Grimlesbusen* §. 141. vel *Grimulesbus* §. 327. sine vilo dubio est *Grimmelsen*, intra principatum Paderbornensem vno milliari ab oppido Warborg distans.
- 11) *Halchrifun* §. 389. Huius loci situs nondum nobis est cognitus.
- 12) *Helsfo* §. 176. nullus esse poterit alius vicus nisi *Helsen*, adiacens ad flumen, dictum *die Aar*, intra præfecturam Arolsen in principatu Waldeccensi.
- 13) *Heuerscutte* §. 329. hodie adpellatur *Euerschütte*, vicus iacens ad Dimolam intra Landgraviatus Hassiæ terras.
- 14) *Hildwardesbus*, memorata §. 318. villa, nullus esse alius locus poterit, nisi *Helmersbusen* ad Dimolam in terris Landgraviatus Hassiæ. In hoc loco bona quædam abbatiæ Corbeiensis tradit celeberrimus comes Thiatmarus, tempore Heinrici aucupis clarus, cuius et posterius in eodem loco anno 998 fundarunt monasterium, inferuiturum Monachis O. S. Benedicti, et olim abbatibus imperialibus annumeratum. At ad alia est festinandum.
- 15) *Holtenheim*, cuius iniicitur mentio §. 76, est villa desolata, olim sita non procul a vico Büne, qui generosissimis Dominis de Spiegel dictis, intra principatum Paderbornensem episcopalem parere consuevit.
- 16) *Horobus* villa §. 280. est *Horobusen* in eodem principatu, sita ad radices montis *Eresburg*, hodie *Stadberge*, in quo olim famosissimum Saxonum idolum, *Irmensuhl*, visabarur. Ex huius villæ situ euidentissime patescit, castrum *Eresburg* quoque ipsum spectasse ad pagum nostrum *Hessi Saxonicum*. Atque ex eis, quæ sequuntur, fiet palam, eandem regionem Widekindi Magni posteris paruiffe. E quibus colligimus, eandem regionem quondam ad ipsum Widekindum Magnum veluti ad dominum fuisse relatum. *Hor* est lutum, cænum, vnde mensis lutosus, Februarius, nomen *Hornung* obtinuit. Notæ sunt villæ cæno oppletæ *Hordorf* intra præfecturam Campe, *Horunstet* seu *Hrunstet* prope Helmstadium, *Horenborg* oppidulum Principatus Halberstadtensis. Omittimus alia complura.
- 17) *Hrotburgubus* villa, §. 395. indicata, hodie nuncupatur *Rotenburg*. In dynastia Defenberg ipsa præsto est, et terris episcopatus Paderbornensis adnumeratur.
- 18) *Hummi* §. 216. est *Humme* in præfectura Drengelborg, sub iurisdictione serenissimi Landgrauii Hassio-Cassellani adquiescens.
- 19) *Louos* §. 289 probabilissime habetur pro *Louen*, vico, intra Paderbornensem episcopatum non procul a flumine Dimola inter *Peckelsen* atque *Ossendorp* sito.
- 20) *Manderwesteian* villa legitur §. 272, et procul dubio desolata est. Fortassis olim existit locus in silua Reinhardswald, referenda ad ditionem Cassellanam. Iterum iterumque eam siluam pedibus peragrauimus, sed locum, villæ nostræ congruentem, nondum detegere potuimus. Doctiores et ad veterem geographiam attentum Hassi in situm villæ illius accuratius inquirent, oramus.
- 21) *Manrode* §. 456. sine vilo dubio est *Manrode* vicus, vix iter duarum horarum situs ab oppido *Helmershufen* intra terras Landgraviatus Hassiæ. Tradidit

Ab anno
826 usque
853 im-
perante
Hludo-
uico et

didit autem sita ad eandem villam bona quaedam ecclesiae Corbeiensis marchio orientalis *Geroldus*, seu *Gero*. Probabile videtur, eam villam nominatam esse a Munno quodam, qui fortassis nomen acceperat a Manno, quem olim Germani nostri, Tacito teste, filium quippe Tuistonis conditoris nostrae gentis, carminibus celebrarunt.

22) *Medriki* villa, §. 242 indicata, sita est ad Dimolam, et hodie dicitur *Meybeck* seu *Medebek*.

23) *Menni* §. 109. appellatur aetate nostra *Menne*, vicus inter Warborg et Peckelsen, oppida in principatu Paderbornensis Episcopi.

24) *Mulinhusen* §. 237 ex probabilissima coniectura est *Mublen* locus, non procul ab oppido Helmershufen ad Dimolam situs.

25) *Nannun* §. 345. villa, extincta olim, exstitit in dynastia Desenberg inter Cörbeke et Lutgen-Bühne intra episcopatus Paderbornensis terras.

26) *Nyantborpe* villa indicata §. 312, hodie appellatur *Neudorf*, intra praefecturam Eilhausen in Principis Waldeccensis Comitatu obuia.

27) *Odonbus* §. 39 et 49. non est alia villa quam *Odenhusen*, intra regionem Landgraviatus Hasslo - Cassellano vicus, quem rustici appellant *Udenhusen* seu *Uenhafen*.

28) *Pykuiesun* §. 468. citra controuersiam est *Peckelsen*, oppidum in Paderbornensi episcopatu, spectans ad iura illustrium Dominorum de Spiegel, qui se appellant *Spiegelios* ex *Peckelsheim*. Cur vero ipsi se malint scribere *de Peckelsheim*, quam de *Peckelsen*, rationem non videmus. Vltimum est in sermone omnium, atque vulgatissimum, et conueniens cum antiquitate, nomen.

29) *Rimbecki* §. 92. *Rimbeke* §. 180. et *Rinbeke* §. 327. hodie vocatur *Rimbeke* seu *Rembeck*, sita in terris Episcopi Paderbornensis non procul a Dimola inter Scherwe et Narden vicus.

30) *Rotbollerbus* §. 432. procul dubio villa desolata, cuius adhuc situs in obscuro delitescit.

31) *Scerua* §. 41. quae §. 327. appellatur *Scherua* §. 48. et 77. est *Scherbe* vicus in episcopatu Paderbornensi, itinere duarum horarum ab oppido Peckelsen disiunctus.

32) *Sualanbus* §. 314. et *Siuuldesbus* §. 349. est ex probabili coniectura *Sanhusen*, intra dynastiam Desenberg in eodem episcopatu obuia villa.

33) *Thesbur* §. 311. videtur *Dehusen* esse, locus in principatu Waldeccensi sub praefectura Rhoden adquiescens.

34) *Thesli* §. 432. est vicus *Deiffel*, in Landgraviatu Hassiae situs inter Hetistallum Saxonicum atque oppidum Drengeborg.

35) *Thetmeresbus* §. 432. absque dubio est *Detmersen* in Paderbornensis episcopatus terris, non procul ab oppido Peckelsen distans.

36) *Tinchilburg* villa §. 403. est *Dinkelborg*, in eodem episcopatu sita, inter Borgentrick, Klingenborg, Rösbeck, Embrik, et Narzungen obuia.

37) *Tuistai* §. 147. et *Tuistina* §. 289. hodie appellatur *Twiste* in principatu Waldeccensi, praefecturae Arolsen ditioni subiecta.

38) *Vorste* §. 268. est villa desolata, olim sita non procul a vico Cülte intra praefecturam Wetterburg intra Waldeccensis principatus terras.

39) *Walieresbus* §. 363. hodie dicitur *Wulmersen*, non procul sita ab oppido Helmershufen, spectans ad Nobiles de Stockhusen Equites.

40) *Wellirbi* §. 95. sine dubio est vicus *Welde* ad fluuium *Twiste*, qui a flumine Dimola ebibitur, non procul ab oppido Warborg in Paderbornensi episcopatu eminens.

41) *Wetium* §. 327. villa nulla esse potuit alia, nisi vicus *Weten* seu *Weiten*, situs in principatu Waldeccensi intra praefecturam Rhoden, non procul a Dimola fluuiio disiunctus.

42) *Westerelisingen* §. 350. existimatur probabilissime fuisse vicus *Elfsingen* in Landgraviatu Hassiae intra praefecturam Zierenberg. Nomen autem prodit, anno 900 quoque exstitisse eadem in regione *Ostereelisingen*, quae etiamnum ibidem visitur. Adpellatur vnus vicus *Nider-Elfsingen*, et alter *Ober-Elfsingen*.

43) *Witmeri* §. 482. est *Witmersen* non procul a monasterio Wormel in Paderbornensi episcopatu, et villa

44) *Wuringresbus* §. 148, quae esse videtur *Wirminghusen*, in principatu Waldeccensi intra praefecturam Arolsen obuia.

Hunc

Hunc situm locorum si nobis ante oculos ponimus, negari non posse cense-
mus, pagum *Hessi Saxonicum* in vtraque fluminis Dimolæ ripa olim existisse. Ex
eo porro collegimus, villam *Rotmehesbusun*, in pago *Hesse* atque in *Osterbeun*
marca sitam, spectasse etiam ad pagum eundem, de qua loquuntur sequentes
Ottonis I literæ, quas ex originali, in omnibus suis partibus illæso atque opti-
me conseruato, addimus, cuius verba sunt sic expressa:

Q In nomine scæ et indiuiduæ trinitatis otto diuina fauente clementia
rex: nouerit omnium fidelium nostrorum tam presentium quam et futu-
rorum industria qualiter nos pro amore dñi precatui fratris nri *Brun*
diaconi obtemperantes pro salute nra in elemosina eiusdem germani
nri usibus fratrum corbeiensis monasterii in honore beatissimorum Xpi
martyrum stephani atq. uiti constructi. proprietatis nrae centum XX.
iugera cum XLIII curtalibus. locis in pago *Hesse* nominato in uilla *rot-*
mehesbusun dicta in *osterbeun marca* in comitatu allonis. hoc liberali-
tatis nrae precepto iure perenni in proprium donauimus. cum omni-
bus quae infra eandem proprietatem continentur utilitatibus mobilibus
et immobilibus. Et ut hæc nrae regalis munificentiae concessio in ele-
mosina antedicti germani fratris nri in prelibato loco dō seruientibus
inuiolabilis perpetualiter perduret manu nra subtus illud firmauimus et
anuli nri impressione corroborari iussimus.

Signum domni
ottonis

serenissimi regis

brun cancellarius ad uicem fridurici
archicapellani recogni et *///*

Sigillum Ottonis Magni,
his litteris adfixum, exhi-
betur in tabula I. n. 2.

data X. kl. iul. anno incarnationis domni nri ihu Xpi DCCCCXLII
indictione XIII. anno domni ottonis inuictissimi regis VI. actum mimi-
leiba in dñi nomine amen.

Osterbeun marca terminus fuisse uideretur Saxoniae, uel potius Angariae. Con-
stituenda illa ac collocanda est ad fluuium Warme, qui influit Dimolam, ubi vi-
cus *Ostheim* uideretur, eiusdem marcae uestigium, superesse. Erat autem *Osterbeun*
marca nihil aliud, nisi meta Hessonum non procul ab oppido Geismar intra
Landgrauatus Hassiae terras. Villa autem *Rotmehesbusun*, quæ olim curtis do-
minicata erat, dudum euerfa est, et cum uico *Ostheim* in unam sedem confluit,
uti e documentis nostris patet, e quibus elucebit, nobiles de *Ostheim* dictos ab
abbatia Corbeiensi eadem bona, olim ab Ottone M. tradita, tenuisse in feudo.
de quibus in Clientela Corbeiensi pluribus exponemus, si Deo fuerit uisum.

Ad villas, pago *Hessi Franconico* olim insertas, quod attinet, patescit e supra
adductis, locum *Fridesblar*, hodie dictum *Fritzlar*, situm ad fluuium Adernam, Hessi
ad eum spectasse, cui e Traditionibus nostris addimus sequentes. Referimus
huc villas, quæ sequuntur, scilicet

1) *Baldualdun*, in qua Oddo, quem pro nepote caesaris Ottonis I reputamus
pro suo propinquo Godscaleo bona quædam tradidit, testante §. 417. Sine uilo
dubio

Ab anno
826 usque
853 im-
perante
Hludo-
uico et

dubio designatur vicus Battenfeld, in superiori Hassia haud procul ab oppido Battenberg conspicuus.

2) *Balemari* §. 253. videtur esse *Balern* in Hassia inferiori intra terminos Waldeccensis principatus, et, si recte situm huius villæ memoria tenemus, spectat ea ad præfecturam Niederstein. *Erdag*, qui bona in hac villa tradidit, filius erat Esiconis comitis, eiusque vxor *Gherburgh* filia erat Hludouici regis, in orientali Francia regnantis.

3) *Berchem* §. 114. est *Bergheim*, ad fluuium Adrinam hodie dictum *die Eder*. Wilheri, qui dimidium mansum in hac villa tradidit, ad progenitores nobilium dominorum, de Inter dictorum, videtur referendus.

4) *Calriki* §. 216. et *Calerike* §. 279. Sita in hac villa bona tradidit supra dictus *Erdag* pro coniuge sua *Gherburgh*, quam regis Hludouici filiam fuisse, nostri Corbeienses memoriæ prodiderunt. Intelligimus autem, per villam paulo ante indicatam significari vicum *Keller*, in inferiori Hassia, intra terminos Waldeccenses positum.

5) In *Duerun* idem *Erdag* bona quædam possedit, quæ Corbeiensibus largitus est, testante §. 279. Villa ex probabilissima coniectura est locus *Duren*, situs in inferiori Hassia inter Spangenberg et Suntra.

6) *Hadunueni* §. 212. videtur esse *Huddingen* villa, in principatu Waldeccensi intra præfecturam Wildungen sita.

7) Tradidit Warinus in *Hildimereshus* et *Rikinem* homines quosdam proprios abbatiæ nostræ, testante §. 276. *Hildimereshus* videtur nunc adpellari *Elmershusen* in inferiori Hassia. *Rikinem* est Rediken in eadem Hassia. Warinus autem probabilissime existimatur fuisse Vaiarinus seu Werinharius, auus regis Conradi I.

8) *Hittanbocho* §. 252. verisimiliter putatur esse *Hattenbach* in principatu Hersfeldensi. Landwardus atque Hodo, pro quibus bona huius villæ tradita sunt, videntur fuisse generi comitis Esiconis, quem patrem supradicti *Erdagi* fuisse statuimus. Landwardum autem filium comitis Cobbonis, ex *Ludolfo* duce Saxonie nati, fuisse, alias docebimus.

9) *Hrithem* §. 114. Si locus non est Rieden, cuius mentionem faciunt *Analecta Hassiaca* clar. Kuchenbeckeri *Collect.* IV. p. 352. vel villa Ritte, quæ in eisdem *Analect.* *Hass.* *Coll.* V. p. 33. occurrit, vel Rode in iisdem *Anal.* *Hass.* *Coll.* IV. p. 405. reperiunda, in censum veniet Rodene ad fluuium Adrinam, cuius meminere eadem *Anal.* *Coll.* V. p. 222. Confer quoque *Collect.* IV. p. 352. et *Collect.* VI. p. 447.

10) Largitus est quidam Vaiarinus Corbeiensibus sita intra villam *Rarbecke* bona quædam pro matre sua, quam serenissimam *Gherburch* fuisse, credimus. Videtur Warinus hic fuisse is, qui bona in villis *Hildimereshus* et *Rikinem* quædam sita tradiderat, vti codex noster refert §. 295. Villam autem *Rarbecke* habemus pro *Rarbach*, in principatu Hersfeldensi visenda.

11) *Rikinem* §. 276. Vide supra num. 7.

12) *Sandburst* §. 219. Huius villæ situs adhuc latet in obscuro. Esse enim eandem Suntra villam, statuere non audemus.

13) *Thurisloun* §. 57. et 60. et *Thuresloun* §. 196. Huius villæ situs nobis nondum accurate cognitus est. Villa vero

14) *Tuischinun*, §. 60. obuia, est *Zuschen* in præfectura Wildungen ad riuum dictum *die Elbe*, qui in Landgrauiatu Hassiæ committitur fluuiio Adrinæ. Hic hodie appellatur *die Eder*.

E situ harum villarum patet, pagum *Hessi Franconicum* occidentem versus fuisse conterminum pago *Itergove* in principatu Waldeccensi, versus meridiem pagis *Loginacgove* et *Grapsfeld*, et versus septentriones pago *Hessi Saxonico*. Quibus animaduersis, facile diiudicatu esse poterit, ad quemnam probabiliter pagum transcribendæ sint villæ, quæ generatim pago *Hessi* tribuuntur. Annotauimus vnam et alteram.

Anno 831. erat in pago Hassorum *Alabstat*, in qua Lantswinda vidua Agilberti comitis olim bona quædam tradiderat, teste documento, quod edidit J. F. Schannatus in *Corpore Tradit. Fuld.* p. 162.

Anno 850. Gozmar tradidit in prouincia, quam *Hessi* inhabitant, bona sita in locis et villis, quæ vocantur *Affaltra*, *Gilibba*, *Buocbela*, *Fiermenmi*, *Scrouffi* et *Mebilina*, l. c. p. 191. Teste Ebirhardo l. c. p. 301. num. 37. tradidit Ostac omnem proprietatem suam in pago *Hessim* in villa *Holzhusen*. Rodun porro tra-